

ریسک‌های افزایش تنش دریایی در تنگه هرمز

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۷ اوت ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/risks-maritime-escalation-strait-hormuz

العربية (/ar/policy-analysis/mkhatr-altsyd-albhry-fy-mdyq-hrmz/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

اگر آمریکا تلاش‌های بازدارندگی نظامی خود را با پیام‌های دیپلماتیک نیرومند همراه نسازد چرخه فعلی توقیف کشتی‌ها و اقدامات تلافی‌جویانه ایران می‌تواند به چیزی شبیه جنگ نفتکش‌ها در دهه ۱۹۸۰ کشیده شود

در ۱۴ و ۱۷ جولای آمریکا (<https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release->

[View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/) اعلام

[https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/)

[increases-forces-in-the-region/](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/)) ([https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/)

[View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/) کرد

[https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/)

[increases-forces-in-the-region](https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3465842/us-central-command-increases-forces-in-the-region/) /) برای تقویت بازدارندگی علیه ایران توانمندی‌های نظامی بیشتری به منطقه خلیج فارس اعزام

می‌کند از جمله گروه آماده آبی-خاکی یو اس اس اس بلاتان (با یک یگان برون‌مرزی دریایی که تجربه توانمندی‌های عملیاتی ویژه است) یک

ناوشکن مجهز به دفاع موشک بالستیک و جت‌های جنگنده اف-۱۶ و اف-۳۵ با عملکرد بالا که به هواپیماهای ای-۱۰ پشتیبانی از نزدیک

که پیشاپیش آنجا حضور دارند اضافه خواهند شد این اقدامات درست هنگامی صورت می‌گیرد که سپاه پاسداران گویا خود را برای

تلافی اقدام اخیر آمریکا و اندونزی در توقیف دو نفتکش حامل نفت ایران آماده می‌کند در ۲۰ جولای علیرضا تنگسیری فرمانده نیروی

دریایی سپاه (<https://tn.ai/2928597>) بلیه هر کشوری که نفت ایران را توقیف کند هشدار (<https://tn.ai/2928597>) داد

جدی (<https://tn.ai/2928597>) داد

توقیف کشتی‌ها

در ۱۱ جولای اندونزی ابرنفتکش آرمان ۱۱۴ را توقیف کرد از قرار این نفتکش در حال انتقال نفت غیرمجاز به یک ابرنفتکش دیگر به نام

اس تینوس در آب‌های شمالی این کشور بود که گیر افتاد این انتقال شامل تقریباً دو میلیون بشکه نفت خام سبک به ارزش بیش از

۳۰۰ میلیون دلار بود بنا به اظهار (<https://www.reuters.com/world/indonesia-seizes-iranian-flagged-tanker-suspected->

<https://www.reuters.com/world/indonesia-seizes-iranian-flagged-illegal-transshipment-oil-2023-07-11/> مقامات (/) <https://www.reuters.com/world/indonesia-seizes-iranian-tanker-suspected-illegal-transshipment-oil-2023-07-11/> (<https://www.reuters.com/world/indonesia-seizes-iranian-flagged-tanker-suspected-illegal-transshipment-oil-2023-07-11/>) اندونزیایی <https://www.reuters.com/world/indonesia-seizes-iranian-flagged-tanker-suspected-illegal-transshipment-oil-2023-07-11/> (07-11) *آرمان 114* اطلاعات سیستم شناسایی اتوماتیک خود را برای جعل موقعیت مکانی کشتی دستکاری می‌کرده است □

پیش‌تر زمانی که *آرمان 114* تحت نام *آدریان دریا 1* و *گریس 1* سفر می‌کرد در کانون یک دعوای حقوقی در سال ۲۰۱۹ بین ایران و دولت‌های جبل‌الطارق بریتانیا و آمریکا قرار گرفت □ در ۴ جولای آن سال این کشتی از سوی نیروی دریایی سلطنتی بریتانیا در آب‌های جبل‌الطارق برای شش هفته تصرف شد چون تلاش داشت ۶٫۱ میلیون بشکه نفت را از طرف نیروی قدس سپاه به سوریه ارسال کند که ناقض تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه رژیم اسد بود □ وزارت خزانهداری آمریکا بعداً این نفتکش را پیرو فرمان اجرایی ۱۳۶۶۴

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765> در (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765>) لیست (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765>) سیاه (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765>) قرار (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765>) داد (<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm765>) این فرمان افراد و نهادهای حمایت‌کننده از تروریسم را هدف می‌گیرد □

کماندوهای سپاه پاسداران در تلافی این اقدامات در ۱۹ جولای ۲۰۱۹ *استنا ایمریو* نفتکش سوئدی را که با پرچم بریتانیا حرکت می‌کرد در تنگه هرمز توقیف کردند □ این شناور و خدمه‌اش برای دو ماه در بازداشت بودند تا اینکه بریتانیا و جبل‌الطارق قبول کردند *آدریان دریا 1* را آزاد کنند □ یک ماه بعد این شناور محموله نفت خام خود را به سوریه تحویل داد □

تازه‌ترین ماجرای *آرمان 114* در پی مجموعه‌ای از توقیف‌ها و ضد-توقیف‌های متقابل رخ داد که اوایل امسال آغاز شد زمانی که نیروی دریایی ارتش ایران نفتکش *ادونتج سویت* متعلق به چین و تحت مدیریت ترکیه را که به آمریکا می‌رفت در ۲۷ آوریل تصرف کرد و نیروی دریایی سپاه نیز در ۳ می نفتکش *نیووی* متعلق به یونان را توقیف کرد (دومی معمولاً نفت خام ایران را حمل می‌کند اما در آن زمان خالی بود). این توقیف‌ها ظاهراً به تلافی (<https://www.reuters.com/world/middle-east/us-confiscates-iran-oil-cargo/>)

<https://www.reuters.com/world/middle-east/us-tanker-amid-tehran-tensions-sources-2023-04-28/> مصادره (<https://www.reuters.com/world/middle-east/us-tanker-amid-tehran-tensions-sources-2023-04-28/>) نفت ایران از نفتکش *سوئز راجان* به دستور دادگاهی در آمریکا در ۲۲ آوریل بود □ به همین نحو سال گذشته بعد از آنکه آمریکا تلاش کرد محموله نفتکش ایرانی *لانا* (سابقاً *پگاس*) را نزدیک یونان مصادره کند ایران دو نفتکش یونانی را برای تقریباً شش ماه توقیف کرد □ این توقیف‌ها مقامات یونانی را واداشت تا دستور آزادی *لانا* صادر کنند که بعد از آن محموله خود را به سوریه تحویل داد □

اما داستان *سوئز راجان* همچنان ادامه دارد □ این نفتکش حالا در ساحل تگزاس لنگر انداخته اما شرکت‌های آمریکایی از ترس آنکه خشم ایران دامن دارایی‌های آن‌ها را در خلیج فارس بگیرد (<https://www.wsj.com/articles/iranian-oil-is-stuck-off-coast-of-texas-but-u-s-firms-wont-touch-it-20f70753>) ندرند (<https://www.wsj.com/articles/iranian-oil-is-stuck-off-coast-of-texas-but-u-s-firms-wont-touch-it-20f70753>) . . . هزار بشکه نفت خام آن را تخلیه کنند □ ظاهراً بازراندگی آمریکا در خاورمیانه به قدر کافی متقاعدکننده نیست تا به کسب‌وکارهای آمریکایی درباره ایمنی عملیات‌شان در منطقه خلیج فارس اطمینان دهد □

ایران در اجرای توقیف‌ها و اقدامات متقابل خود از شروط (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) کنوانسیون (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) ملل (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) متحد (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) در (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

مورد (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

حقوق (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

دریابها (https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm)

(https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) مصوب ۱۹۸۲

(https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm) سوءاستفاده می‌کند

یعنی اصل ۱۱۱ که بر اساس آن هرگاه یک کشور ساحلی مظنون شود کشتی‌های خارجی در حال عبور از آب‌هایش قوانینش را نقض کرده‌اند می‌تواند آن‌ها را در آب‌های بین‌المللی تعقیب کند. برخی از کربدورهای اصلی ورودی و خروجی خلیج فارس از آب‌های ایران عبور می‌کنند که بهانه‌ای به سپاه می‌دهد تا هر کشتی را که از تنگه هرمز خارج می‌شود حتی به اتهامات اثبات نشده متوقف کند (مثلا با این ادعای دروغین که شناوری سوخت را در دریا تخلیه کرده یا با قایق‌های ایرانی تصادم کرده است).

تازه‌ترین برخوردها با نیروی دریایی آمریکا

در ۵ جولای ناوگان پنجم آمریکا (<https://www.dvidshub.net/news/448540/us-prevents-iran-seizing-two-merchant-tankers->)

اعلام (<https://www.dvidshub.net/news/448540/us-prevents-iran-seizing-two-merchant-tankers-gulf-oman>)

کرد (<https://www.dvidshub.net/news/448540/us-prevents-iran-seizing-two-merchant-tankers-gulf-oman>) (oman)

(<https://www.dvidshub.net/news/448540/us-prevents-iran-seizing-two-merchant-tankers-gulf-oman>) که تلاش شبانه

ایران را برای توقیف دو نفتکش در آب‌های بین‌المللی خنثی کرده است. تهران این دو نفتکش را به نقض قوانین خود متهم ساخته بود. این ماجرا در خلیج عمان درست در جنوب شرق تنگه هرمز رخ داد. اعزام به موقع *یواس‌اس مک‌فاول* (دی‌دی‌جی ۷۴) ناوشکن حامل موشک هدایت‌شونده با حمایت هواپیمای گشتی دریایی «پوسیدون پی-۸» و یک پهپاد پایشی «ام‌کیو-۹ رپیر» از سوی نیروی دریایی آمریکا ظاهراً ایرانی‌ها را مجبور به عقب‌نشینی کرد.

نفتکش‌های هدف‌گرفته شده عبارت بودند از *تی‌آر‌اف ماس* تانکر نفت/مواد شیمیایی با پرچم جزایر مارشال متعلق به سنگاپور و تحت مدیریت هنگ‌کنگ و *ریچموند گوینر* متعلق به یونان که با پرچم باهاما حرکت می‌کرد و تحت مدیریت آمریکا در حال ترانزیت نفت خام از ترمینال رأس جُعیمه عربستان سعودی به سنگاپور بود. *تی‌آر‌اف ماس* که کوچک‌تر است تازه نفت را در ترمینال بندر صنعتی ملک فهد در جُبیل عربستان سعودی بارگیری کرده و به سوی چین در حرکت بود.

هرچند گزارش‌ها نشان می‌دهد قضیه *تی‌آر‌اف ماس* سریع و بی‌سروصدا خاتمه یافت اما ماجرای *ریچموند گوینر* تنش و نگرانی بیشتری داشت. یک ناو ایرانی حاضر در محل رزمناو کلاس باینر احتمالاً *نقدی (۸۲)* سپاه در حالی که یک هواپیما یا پهپاد پایشی آمریکا نیز حاضر بود از فاصله نسبتاً نزدیک به نفتکش شلیک کرد ناو ایرانی نخست تیر هوایی شلیک کرد تا نفتکش را وادارند مسیرش را تغییر دهد یا متوقف شود و بعد وقتی خدمه نفتکش اطاعت نکردند با مسلسل سنگین ظاهراً با گلوله‌های ۴۰ میلیمتری زره‌شکن مستقیماً جایگاه سرنشینان را هدف گرفت. این حرکتی خطرناک و به دور از احتیاط بود که یادآور درگیری‌های معروف به «جنگ نفتکش‌ها» طی جنگ ایران و عراق در دهه ۱۹۸۰ است. آن زمان کشتی‌های جنگی و قایق‌های تندروی ایرانی با مسلسل و راکت به نفتکش‌هایی از کویت عربستان سعودی و دیگر کشورهای غیرمتخاصم حمله می‌کردند و گهگاه مستقیماً به جایگاه سرنشینان شلیک می‌کردند تا از میان خدمه تلفات بگیرند.

یک روز بعد از ماجراهای ۵ جولای نیروی دریایی سپاه نفتکش *لد/۲* را که حامل گازوییل قاچاق بود و تحت پرچم مصر حرکت می‌کرد در خلیج فارس «توقیف کرد». بنا به ادعای ایرانی‌ها و مدارک ویدیویی ادعایی نیروی دریایی سپاه و نیروی پدافند هوایی ایران توانستند «تلاش نظامی صریح آمریکا» را برای ناکام گذاشتن این توقیف با استفاده از هواپیماهای ای-۱۰ و پی-۸ هلیکوپترها پهپادها و شناورهای گشتی خنثی کنند اما ارتش آمریکا اظهار کرد بعد از آنکه متوجه شد کشتی واقعا در حال قاچاق نفت بوده مداخله نکرده است.

با توجه با آنچه در ادامه رخ داد یک احتمال آن است که ایران همچنان الگوی هدف‌گیری نفتکش‌های مرتبط با آمریکا را پی می‌گیرد و در این کار شاید سپاه با تعداد بیشتری از دارایی‌های خود نسبت به نیروی دریایی ارتش فعال است. خطر دیگر این است که ایران تقابل‌های جعلی به راه می‌اندازد تا اطلاعات تجسسی الکترونیکی و دانش فرآیندی درباره دارایی‌های نظامی آمریکا و قواعد درگیری آن‌ها کسب کند. مثلا *یواس‌اس مک‌فاول* از نسل دوم ناوشکن ضد موشک بالستیک ایجس (Aegis) است که به رادار ای-ان/اسپای-۱ و آتشبارهای اس-ام-۳ بلاک آی-ای/بی تی-یو مجهز است که قابلیت رهگیری موثرتری در قبال موشک‌های بالستیک کوتاه‌برد در میانه مسیر

دارند. *مک‌فاول* برای رهگیری موشک‌های بالستیک کوتاه- و میان-برد در مرحله پایانی پروازشان همچون موشک‌های کروز و هواپیماهای سرنشین‌دار همچنین به موشک‌های هدایت‌شونده «اس‌ام-۶ دوآل ۱» مسلح است. ایران مسلماً مشتاق سردرآوردن بیشتر از تمام این توانمندی‌ها است.

در این میان ناوشکن *یو.اس.اس/اس.اس توماس هاندن* (دی.دی.جی-۱۱۶) به تازگی به منطقه اعزام شده است. این کشتی به عنوان یک ناوشکن ضدموشک ایچس نسل چهارم توانمندی‌های بیشتری از *مک‌فاول* دارد و می‌تواند بازدارندگی بهتری علیه تهدیدات هوایی و موشکی ایران ارائه کند. اما در حالی که این‌گونه دارایی‌های باارزش می‌توانند با ایجاد یک دفاع چندلایه علیه تهدیدات کمک برسانند همچنین می‌توانند تحریکات سطح پایین ایران را برای آزمایش توانمندی‌ها و عزم آن‌ها برانگیزند و ریسک تنش بیشتر را به بار آورند.

نتیجه‌گیری

عاقبانه است که آمریکا دارایی‌های قدرتمندتری به صحنه خلیج‌فارس اضافه می‌کند و گشت‌های دریایی و هوایی خود را در اطراف تنگه هرمز افزایش می‌دهد. توانمندی‌های تازه از قرار برای بازداری ایران ارتقای هشجاری به وضعیت و تامین پوشش برای کشتی‌های در حال حرکت از طریق این آبراه اعزام شده است. با این حال باید دید اگر تهران این حضور نظامی بازدارنده را نادیده بگیرد و سعی کند کشتی‌های بیشتری را توقیف کند آمریکا تا کجا حاضر است پیش برود. پرسش دیگر این است که نیروهای تازه اعزامی در ناکام کردن چنان تلاش‌هایی به‌ویژه از سوی نیروی دریایی سپاه که نیرویی متعصب‌تر و توانمند است چقدر موثر خواهند بود. موضوع هر چه باشد واشنگتن باید این‌گونه اعزام‌ها را با پیام‌های نیرومند به ایران از طریق کانال‌های دیپلماتیک همراه سازد و تاکید کند که دارایی‌های نظامی آمریکا به تامین ایمنی ناوبری در آبراه‌های بین‌المللی و قلمرو مشاع ادامه خواهند داد و آماده اند تا در صورت لزوم از نیروی نظامی استفاده کنند. تنها در این صورت می‌توان مانع بازیگران سرسخت همچون سپاه شد.

فرزین ندیمی هموند ارشد انستیتو واشنگتن است.

RECOMMENDED

تحلیل کوتاه

نظرسنجی در عربستان سعودی: نیمی هوادار «اسلام میانه رو» شماری هوادار اعتراضات داخلی یا جنگ با ایران

۷ اوت ۲۰۲۳

دیوید پولاک،
دنیل چادورو

[\(fa/policy-analysis/nzrsnjy-dr-rbstan-swedy-nymy-hwadar-aslam-myanh-rw-shmary-hwadar-atradat-dakhly-ya/\)](https://www.policy-analysis.org/analysis/nzrsnjy-dr-rbstan-swedy-nymy-hwadar-aslam-myanh-rw-shmary-hwadar-atradat-dakhly-ya/)

ARTICLES & TESTIMONY

[Deterring Russia's Horizontal Escalation in Syria](#)

اوت ۲۰۲۳

Andrew J. Tabler

[\(/policy-analysis/deterring-russias-horizontal-escalation-syria\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

[Lebanon Is a Global Sanctuary for Criminals](#)

اوت ۲۰۲۳

David Schenker

[\(/policy-analysis/lebanon-global-sanctuary-criminals\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/\)](#) انرژی و اقتصاد

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzh-y/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران